

А.І. Рябець, С.М. Пантелеєва

Державне підприємство «Український інститут промислової власності», Київ

ПРО ПРИЧИНИ СКАСУВАННЯ ПОДІЛУ НА БАЗОВИЙ ТА ПОГЛИБЛЕНИЙ РІВНІ В СТРУКТУРІ МІЖНАРОДНОЇ ПАТЕНТНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА НАСЛІДКИ ЦЬОГО ДЛЯ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ УКРАЇНСЬКИМИ КОРИСТУВАЧАМИ

А.І. Рябець

Постійне зростання кількості заявок на винаходи, що подаються у світі, та довготривалість процедури видачі патенту є на сьогодні одними з найбільш нагальних проблем, які стоять перед світовою інтелектуальною спільнотою.

Усвідомлюючи те, що будь-яка затримка видачі патентів перешкоджає просуванню технічних новинок, з одного боку, а з іншого — розу-

С.М. Пантелеєва

міючи важливість того, щоб якомога більше заявників складали свої заявки так, аби мати надійні перспективи на одержання патенту, керівники п'яти найбільших патентних відомств світу (США, Японії, Китаю, Кореї та ЄПВ, відомих як IP5), обмінявшись думками, ще в жовтні 2008 року повідомили про свій намір вирішити вищезазначені проблеми. На їхній погляд, вирішення цих проблем можливе лише в тому випадку, коли в арсеналі заявників будуть засоби, які дозволитимуть найточніше розуміти рівень техніки.

Міжнародна патентна класифікація (МПК) є, поряд з базами даних патентної інформації та непатентної літератури, одним з найважливіших таких засобів, покликаних забезпечувати достовірні пошуки інформації та їх ширше використання відомствами промислової власності. Саме у зв'язку з цим ІР5 оголосили про початок роботи над такими першочерговими проектами (у складі десяти основоположних проектів), як «Загальна база даних з документації» та «Єдиний підхід до гібридної класифікаційної системи», які очолюватиме ЄПВ. Уже в 2008 році стало зрозумілим, що ні класифікаційні системи відомств ІР5, ні навіть реформована 2006 року МПК не задовольняють достатньою мірою потреби великих відомств.

Метою проекту щодо класифікаційної системи є докорінне вдосконалення МПК із залученням важливих блоків внутрішніх систем, таких, як ECLA (ЄПВ), FI/F-term (Патентне відомство Японії), USPC (Відомство з патентів та торговельних марок США) і використанням найкращого практичного досвіду патентних відомств Китаю та Кореї в галузі класифікування.

Зрозуміло, що здійснення цього проекту має відбуватись у тісній співпраці з Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ). Тому представники ІР5 на 41-й сесії Комітету експертів ВОІВ з МПК (далі – Комітет), яка проходила в березні 2009 р. в м. Женева (Швейцарія), виступили з відповідними доповідями: ЄПВ на тему «Позиція ІР5 щодо майбутньої класифікації» та Японії на тему «Гібридний проект класифікації ІР5 за допомогою засобу відображення».

ЄПВ виклало основні завдання єдиного гібридного проекту класифікації, зокрема:

- ✦ поліпшення ефективності міжнародного пошуку;
- ✦ використання потужностей сучасних внутрішніх систем класифікації;
- ✦ виключення непотрібного дублювання роботи;
- ✦ підвищення ефективності та якості експертизи патентних заявок.

Для вирішення цих завдань було запропоновано дотримуватись таких загальних підходів:

- ✦ розроблення МПК до необхідної глибини;
- ✦ створення стартових пілотних проектів для оцінки вартості та переваг;
- ✦ використання засобів відображення між наявними внутрішніми схемами для того, щоб ідентифікувати галузі, де схеми є дуже подібними, та для того, щоб допомогти проводити пошук з використанням внутрішніх схем класифікування;
- ✦ тісна взаємодія з ВОІВ та співтовариством МПК.

Засіб відображення, запропонований Патентним відомством Японії, буде перехідним інструментом, який надаватиме можливість ідентифікувати найбільш прийнятну внутрішню схему, та виступатиме як основа перегляду МПК в кожній технічній галузі.

У результаті обговорення позиції ІР5 Комітетом були прийняті рішення, які є основоположними для подальшого перегляду МПК:

- ✦ буде підтриманий та опублікований лише один текст МПК, який відповідає поглибленому рівню попередньої (2010.01) версії класифікації. Поняття «базовий рівень» та «поглиблений рівень» із січня 2011 р. ліквідовані, тобто структура МПК уніфікована завдяки скасуванню поділу на базовий та поглиблений рівні;
- ✦ відомства, які для класифікування застосовували базовий рівень, зможуть (виходячи з положень Страсбурзької угоди про Міжнародну патентну класифікацію) використовувати на свій розсуд верхній рівень, наприклад рівень підкласів (тобто з включенням розділів, класів і підкласів) або рівень груп (тобто з включенням розділів, класів, підкласів та основних груп), чи рівень основних груп із застосуванням в окремих технічних галузях груп повного тексту цієї уніфікованої структури. Нова реформа МПК, на думку Комітету, «забезпечить більш достовірні результати пошуку та їх ширше використання відомствами промислової власності».

Оновлена версія МПК буде публікуватися один раз на рік лише в електронній формі та набиратиме чинності з 1 січня, а в разі великої кількості змін можлива й друга публікація. Було також відмічено, що більшість патентних відомств погодилися на доступність попередніх версій базового рівня (2006, 2009) після 1 січня 2011 р. тільки в PDF-файлах;

- ✦ розвиток МПК буде прискорено з метою розбудови комплексної об'єднаної Міжнародної патентної класифікації шляхом послідовної інтеграції внутрішніх систем класифікації, зокрема таких, як класифікація USPC, класифікація ЄПВ (ECLA) та FI/F-term відповідно до нових робочих процедур;
- ✦ нові робочі процедури включатимуть посилене використання електронного форуму (e-Forum) для технічних консультацій експертів з метою підвищення ефективності та якості робіт з перегляду МПК.

Комітет також визнав, що відомства IP5 у структурі єдиного гібридного проекту класифікації будуть ініціаторами перегляду МПК. Тобто будь-який проект, надісланий IP5, автоматично входить до програми перегляду МПК та матиме пріоритет у процесі оброблення.

Рішення щодо введення в дію з 1 січня 2011 р. уніфікованої (єдиної) структури МПК, прийняте Комітетом на його 41-й сесії, було без заперечень та коментарів прийняте Асамблеєю Союзу з МПК й остаточно затверджене на 42-й сесії Комітету, яка відбулася в лютому 2010 року.

Це рішення ВОІВ зумовило проведення значного обсягу робіт відомствами промислової власності, особливо тими, які до 2011 р. для класифікування своїх патентних документів не використовували МПК в повному обсязі (така можливість передбачена Страсбурзькою угодою про МПК). До цих відомств належить і Державне підприємство «Український інститут промислової власності» (далі — Інститут), яке, починаючи з 2006 року (самого року ВОІВ запровадила реформовану дво-

рівневу структуру МПК), для класифікування національних патентних документів застосовувало так звану *українську версію класифікації* (її базовий рівень та частково поглиблений) у перекладі українською мовою. Упродовж цього періоду (2006—2010 рр.) українською версією МПК в редакціях 2006.01, 2007.01, 2007.10, 2008.01, 2008.04, 2009.01 та 2010.01, а також окремо виданим на папері базовим рівнем МПК-2006 та МПК-2009, перекладених українською мовою, були забезпечені й вітчизняні користувачі.

З огляду на викладене вище зрозуміло, що, починаючи з 1 січня 2011 р., для класифікування національних патентних документів можливими були б три варіанти застосування уніфікованої структури МПК-2011.01: повного тексту МПК-2011.01; основних груп МПК-2011.01, а також як основних груп МПК-2011.01, так і частково груп повного тексту МПК-2011.01. Рішення про те, який же із цих трьох варіантів є найбільш прийнятним для Інституту, мала прийняти спільна Робоча група, до складу якої увійшли фахівці Державного департаменту інтелектуальної власності України (далі — Держдепартамент) й Інституту та яка працює за спеціально розробленим «Планом заходів, спрямованих на забезпечення поетапного переходу в 2010—2013 рр. від застосування чинної української версії Міжнародної патентної класифікації (МПК) до уніфікованої структури МПК, яка набуває чинності у світовій системі правової охорони інтелектуальної власності з 1 січня 2011 року» (далі — План заходів). Відповідно до Плану заходів Робоча група визначила оптимальні параметри класифікування національних патентних документів за МПК-2011, на основі яких було прийняте рішення, що для класифікування національних патентних документів певний період часу (орієнтовно до 2014 року) буде застосовуватися нова українська версія МПК, тобто третій із зазначених вище варіантів уніфікованої структури МПК-2011.01, — це як основні групи МПК-2011.01, так і частково, у певних галузях техніки, групи

повного тексту МПК-2011.01. Виходячи з визначених оптимальних параметрів, створено «Перелік чинних індексів МПК-2011.01, які застосовуються для класифікування національних патентних документів в Україні з 1 січня 2011 року» (далі – Перелік), на основі якого має бути створена нова українська версія МПК-2011.01.

До Переліку включено класифікаційні індекси 3 707 згорнутих основних груп, 3 430 розгорнутих основних груп МПК-2011.01, яким у повному тексті МПК-2011.01 підпорядковано класифікаційні індекси 31 347 підгруп. Крім того, Перелік включає 849 індексних кодів.

Загалом українська версія МПК-2011.01 включає 38 484 класифікаційні індекси (55,8 % від їх кількості в повному тексті) та 849 індексних кодів (94,0 % від їх кількості в повному тексті), тобто 39 333 класифікаційні індекси та індексні коди.

Порівняно з попередньою українською версією МПК-2010.01, яка включала 27 623 класифікаційні індекси, українська версія МПК-2011.01 включає на 10 861 класифікаційний індекс більше.

Збільшення загальної кількості класифікаційних індексів у новій українській версії МПК-2011.01 дозволить суттєво збільшити ступінь диференціації пошукових запитів під час здійснення тематичних пошуків у базах даних національних патентних документів і цим забезпечить зниження трудовитрат та підвищення якості пошукових робіт.

З метою ознайомлення широкого кола українських користувачів з новою структурою та обсягом української версії МПК-2011.01 зазначений вище Перелік 30 грудня 2010 р. представлено на веб-порталі Держдепартаменту (<http://www.sdip.gov.ua>) та веб-сайті Інституту (<http://www.ukrpatent.org>).

Згідно з цим Переліком весь масив національних патентних документів відповідно до наказу Інституту від 30.12.2010 № 104 буде рекласифіковано до 1 січня 2012 р. Тобто в базах даних національних патентних документів користувачі лише з 1 січня 2012 р. зможуть здійснювати

пошук за повним обсягом класифікаційних індексів, визначених цим Переліком. Можливість такого пошуку буде забезпечена ще й тим, що до 1 січня 2012 р. буде також виконано переклад з англійської мови на українську тексту повного обсягу класифікаційних рубрик, що увійшли до Переліку й власне становитимуть структуру нової української версії МПК-2012.01, та буде створено в I кварталі 2012 р. інформаційно-довідкову систему (ІДС) «Міжнародна патентна класифікація. Українська версія (2012.01)».

Протягом 2011 р. в базах даних національних патентних документів пошук можливий за класифікаційними індексами лише основних груп уніфікованої структури МПК-2011.01. Для цього станом на 1 січня 2011 р. була створена та представлена на веб-порталі Держдепартаменту й веб-сайті Інституту ІДС «Міжнародна патентна класифікація. Основні групи (2011.01)», текст рубрик якої перекладено українською мовою. Зауважимо, що інтерфейс цієї ІДС передбачає можливість переходу до тексту попередніх редакцій МПК, починаючи з 2006 року. Це важливо з огляду на те, що процес рекласифікування національних патентних документів буде виконуватися поступово протягом 2011 року, отже провести пошук за базами даних ще не рекласифікованих документів можна не лише за індексами основних груп ІДС «Міжнародна патентна класифікація. Основні групи («2011.01)», а й за індексами попередньої редакції української версії МПК (2010.01).

Стосовно перспектив покращення для українських користувачів пошукових можливостей за допомогою МПК зазначимо, що Планом заходів передбачено, *по-перше*, щорічну актуалізацію україномовних ІДС (тобто до них вноситимуться всі зміни та доповнення, які будуть прийматися ВОІВ для кожної нової редакції МПК), *по-друге*, у період від 2011 до 2013 року – виконання перекладу з англійської мови на українську повного тексту уніфікованої структури МПК та (після завершення перекладу) створення ІДС з повним текстом МПК.